

Universitatea Tehnică a Moldovei

**ANALIZA FACTORILOR AFECTIVI ȘI
ASIGURAREA SOCIALĂ ȘI PSIHOLOGICĂ A
POPULAȚIEI ÎN SITUAȚII EXCEPȚIONALE**

Țurcanu Evelina

Student:

Olaru Efim

Conducător:

conf. univ., dr.

Chișinău – 2020

REZUMAT

Țurcanu Evelina „Analiza factorilor afectivi și asigurarea socială și psihologică a populației în situații excepționale”

Cuvinte cheie: hazard, criză, stres, distres, prim ajutor psihologic.

Tema analizată în teza de master urmărește scopul evidențierii factorilor de risc provocați de situațiile excepționale, precum și de cele de urgențe, cu caracter natural, antropo-natural, tehnogen și biologic-social, cu impact puternic asupra infrastructurii tehnosferei, asupra sistemelor ecologice naturale și asupra societății umane. Doar anul 2020, marcat de pandemia COVID 19 și de seceta fără precedent, atât în țara noastră, cât și la nivel global, a provocat pagube economice, fizice, morale și psihologice inestimabile.

În lucrare se pune accentul pe studierea impactului provocat de situațiile critice/ evenimentele cu potențial traumatic, fizic și psihologic, în generarea unor reacții evidente de stres la populația sănătoasă, expusă la situații de viață extreme, ca expresie a unor mecanisme de apărare, cu durată și intensitate variabile, care pot evolua, în multe cazuri, în simptome ale unor tulburări psihice, în funcție de anumiți factori de risc sau de gestionarea inadecvată a reacțiilor la stres.

Capitolul 1 „Situațiile excepționale și viitorul civilizației umane” sunt caracterizate succint fenomenele, care provoacă situații/evenimente cu potențial traumatic la nivel global, însoțite, de regulă, de pagube materiale enorme și jertfe umane de zeci și chiar sute de mii de persoane.

Capitolul 2 „Situațiile excepționale caracteristice pentru Republica Moldova” sunt succint caracterizate și analizate situațiile excepționale cu caracter natural, tehnogen și biologic-social, care se manifestă, cel mai frecvent, pe teritoriul țării noastre.

Capitolul 3 „Analiza factorilor afectivi ai situațiilor excepționale” sunt analizați detaliat factorii de risc, provocați de fenomenele extreme, cu impact distructiv pentru infrastructură, agricultură și alte activități gospodărești și potențial traumatic pentru populație.

Capitolul 4 „Particularitățile psihologice ale comportamentului populației în situații excepționale” fenomenele psihice (stresurile și distresurile), reacțiile oamenilor la factorii cu potențial traumatic ai situațiilor excepționale, sunt analizate tipurile schimbărilor în starea psihică a

oamenilor, modul de intervenție în situațiile de criză psihologică, de acordare a ajutorului medical și material pentru refacerea infrastructurii și revenirea la activitatea gospodărească normală.

În baza analizei factorilor afectivi și a urmărilor fenomenelor extreme sunt prezentate concluziile referitoare la studiul efectuat și anumite propuneri privind organizarea intervențiilor situațiile de criză psihologică, cu scopul readucerii persoanelor afectate la starea de normalitate.

ABSTRACT

Țurcanu Evelina „Analysis of emotional factors and social-psychological insurance of the population in exceptional situations”

Keywords: hazard, crisis, stress, distress, psychological first aid

The topic analyzed in the master's thesis aims to highlight the risk factors caused by exceptional situations, as well as emergency, natural, anthropo-natural, technogenic and biological-social, with a strong impact on the technosphere infrastructure, on natural ecological systems and on human society. Only the year 2020, marked by the COVID 19 pandemic and the unprecedented drought, both in our country and globally, caused invaluable economic, physical, moral and psychological damage.

The paper emphasizes the study of the impact caused by critical situations / events with traumatic, physical and psychological potential, in generating obvious stress reactions in the healthy population, exposed to extreme life situations, as an expression of defense mechanisms, lasting and variable intensity, which can in many cases evolve into symptoms of mental disorders, depending on certain risk factors or inadequate management of stress reactions.

Chapter 1 "Exceptional situations and the future of human civilization" are briefly characterized by phenomena, which cause situations / events with traumatic potential globally, usually accompanied by enormous material damage and human sacrifices of tens and even hundreds of thousands of people.

Chapter 2 "Exceptional situations characteristic of the Republic of Moldova" are briefly characterized and analyzed exceptional situations of a natural, technogenic and biological-social nature, which are most frequently manifested on the territory of our country.

Chapter 3 "Analysis of the emotional factors of exceptional situations" are analyzed in detail the risk factors, caused by extreme phenomena, with destructive impact on infrastructure, agriculture and other household activities and potentially traumatic for the population.

Chapter 4 "Psychological features of population behavior in exceptional situations" psychic phenomena (stress and distress), people's reactions to potentially traumatic factors of exceptional situations, are analyzed the types of changes in people's mental state, how to intervene in

psychological crisis situations, to provide medical and material assistance for the restoration of the infrastructure and the return to normal household activity.

Based on the analysis of affective factors and the consequences of extreme phenomena, the conclusions regarding the study and certain proposals regarding the organization of interventions in situations of psychological crisis are presented, in order to restore the affected persons to normal.

CUPRINS

INTRODUCERE	3
1 SITUAȚIILE EXCEPȚIONALE ȘI VIITORUL CIVILIZAȚIEI UMANE ...	5
1.1 Noțiunile principale privind situațiile excepționale	5
1.2 Hazarduri naturale cu caracter global	7
1.2.1 Hazarduri endogene. Cutremurele de pământ	7
1.2.2 Hazarduri endogene. Erupțiile vulcanice	8
1.2.3 Hazarduri exogene. Alunecările de teren	9
1.2.4 Hazarduri climatice. Ciclonii tropicali	10
1.2.5 Hazarduri climatice. Tornadele	12
1.2.6 Hazarduri climatice. Furtunile extratropicale	13
1.2.7 Hazarduri climatice. Seceta și deșertificarea	14
1.2.8 Hazarduri climatice. Inundațiile	15
1.3 Avariile și catastrofele tehnogene la nivel global	16
1.4 Situații excepționale cu caracter biologic-social la nivel global	16
2 SITUAȚIILE EXCEPȚIONALE CARACTERISTICE PENTRU REPUBLICA MOLDOVA	18
2.1. Situațiile excepționale cu caracter natural	18
2.1.1 S.E. cu caracter natural. Cutremurele de pământ	18
2.1.2 S.E. cu caracter natural. Alunecările de teren	20
2.1.3 S.E. cu caracter natural. Inundațiile	22
2.1.4 S.E. cu caracter natural. Ploile torențiale	24
2.1.5 S.E. cu caracter natural. Grindina	25
2.1.6 S.E. cu caracter natural. Seceta	28

2.1.7	Statistica S.E. naturale în anii 2008-2017	30
2.2	Situațiile excepționale cu caracter tehnogen	32
2.3	Situații excepționale cu caracter biologic-social	33
3	ANALIZA FACTORILOR AFECTIVI AI SITUAȚIILOR EXCEPȚIONALE	37
3.1	Factorii distructivi (afectivi) ai cutremurului	37
3.2	Factorii distructivi (afectivi) ai inundațiilor	38
3.3	Factorii distructivi (afectivi) ai alunecărilor de teren	38
3.4	Factorii distructivi (afectivi) ai grindinei, furtunilor	39
3.5	Factorii afectivi ai secetei	40
3.6	Factorii distructivi/afectivi ai ploilor torențiale	40
3.7	Depunerile de gheață (chiciura și poleiul)	42
4	PARTICULARITĂȚILE PSIHOLOGICE ALE COMPORTAMENTULUI POPULAȚIEI ÎN SITUAȚII EXCEPȚIONALE	47
4.1	Stresurile și distresurile în viața oamenilor	47
4.2	Esența sindromului general de adaptare	48
4.3	Rolul stresurilor în viața oamenilor	50
4.4	Transformarea stresurilor în distresuri	51
4.5	Deosebiri individuale în caracterul reacțiilor oamenilor la S.E.	53
4.5.1	Reacțiile la factorii psihotraumatici ai situațiilor excepționale	53
4.5.2	Tipurile schimbărilor în starea psihică a oamenilor	54
4.6	Sindromul posttraumatic	56
4.7	Generalități despre intervenția în criza psihologică	59
4.8	Ce este și ce nu este intervenția în criza psihologică?	61
4.9	Principiile care stau la baza intervenției în criză (după Everly, 2000)	62
4.10	Evaluarea și intervenția în criza psihologică	62
4.11	Acordarea ajutorului material sinistraților în urma S.E.	65
4.12	Managementul urgențelor de sănătate publică în S.E.	66
	Glosar	70
	Concluzii	72

Bibliografie	74
Anexe	76

INTRODUCERE

Mileniul actual, considerat epoca progresului tehnico-științific, surprinde omenirea cu un număr considerabil de probleme nerezolvate, ce țin de mediul înconjurător și fenomenele naturale periculoase, care provoacă pagube enorme materiale și jertfe umane.

Oamenii de știință, din lumea întreagă, trebuie să răspundă astăzi cât mai convingător la un șir de întrebări pe care opinia publică le pune tot mai des: Se schimbă clima la nivel global? Dacă da, cât de repede și cât de puternic v-a afecta această schimbare societatea umană? Topirea ghețarilor v-a duce la creșterea nivelului hidrosferei în așa măsură și atât de repede încât v-a trebui să mutăm orașele, amplasate pe țărmurile mărilor și oceanelor, spre interior? Vom avea cutremure, tot mai frecvente, și mai devastatoare? Fenomenul „El Niño“ este capabil să influențeze caracteristicile vremii din regiuni foarte îndepărtate de locul său de manifestare? Pot fi reduse pagubele provocate de precipitațiile atmosferice de lungă durată sau torențiale, de furtuni, uragane, taifune, tornade, alte fenomene atmosferice periculoase?

Ceea ce reunește aceste probleme, și multe altele similare, este influența directă și negativă asupra societății umane, caracterul de dezastru pe care îl pot căpăta fenomenele menționate. Omenirea pare a conștientiza, tot mai mult, semnificația profundă și pericolul real pe care fenomenele naturale îl au pentru dezvoltarea sa de mai departe.

Teritoriul Moldovei, prin amplasarea sa geografică și particularitățile naturale, este afectat, tot mai frecvent de următoarele fenomene naturale de risc major (calamități): cutremure de pământ, alunecări de teren, inundații, ploi torențiale însoțite, un multe cazuri, de grindină și furtuni puternice, temperaturi caniculare de lungă durată vara ori prea scăzute iarna, secete, ninsori abundente, inclusiv ninsori în plină primăvară, cu urmări grave pentru vegetație, înghețuri timpurii de toamnă sau tardive de primăvară, cazuri de formare excesivă a chiciurii, epidemii, epizootii și invazii.

Cunoașterea circumstanțelor și a cauzelor apariției, precum și a legităților de manifestare a acestor fenomene, numite în literatura de specialitate „hazarduri naturale” ori „fenomene de risc”, permite adoptarea unor măsuri adecvate de atenuare a efectelor negative, cât și reconstrucția regiunilor afectate. O importanță deosebită pentru societate revine pronosticării cât mai timpurii și mai precise a calamităților naturale. Nu în zadar se consideră că omul informat cu cunoștințe despre pericole, prevenit la timp despre acestea, este mai protejat și mai pregătit pentru înfruntarea fenomenelor naturale cu risc sporit.

Pe parcursul ultimului mileniu, pe teritoriul de astăzi al R. Moldova s-au semnalat peste 2130 de cazuri de fenomene extreme: 462 de secete, 112 invazii ale vătămătorilor, 371 ploi abundente de vară, 63

ploi intensive de toamnă, 314 inundații de amploare, 392 ierni geroase, 119 înghețuri tardive de primăvară sau timpurii de toamnă, 85 furtuni puternice, 109 epidemii și epizootii, 107 cutremure distrugătoare etc. (C. Mihăilescu, 1999)

Perioada actuală se caracterizează printr-o tendință evidentă de sporire a cantității anuale de precipitații (cu circa 5-10 % față de începutul secolului), însoțită de creșterea semnificativă a contrastelor sezoniere și a variabilității regionale a climei.

Analiza, sistematizarea și descrierea grafică a datelor obținute până în prezent privind frecvența calamităților naturale pe parcursul ultimului mileniu permite evidențierea anumitor particularități regionale în manifestarea acestora. S-a constatat că, pe parcursul fiecărui ciclu de 11 ani al activității solare, se poate observa că tendința de sporire ori de micșorare a numărului de calamități variază în limite stabile. Acest fapt sugerează ideea existenței unor ritmuri de intensificare a manifestării anumitor tipuri de calamități naturale, precum și a unei sporiri periodice evidente a numărului acestora în ansamblu.

S-a stabilit că curba de oscilație a verilor și toamnelor ploioase formează, în multe cazuri, maxime și minime comune cu cea a iernilor geroase.

De asemenea, se observă o dependență directă între sporirea numărului de ierni geroase și cel al primăverilor cu înghețuri tardive, precum și al numărului inundațiilor și al verilor răcoroase, cu multe ploi torențiale.

Un caracter deosebit prezintă curba de oscilație a secetelor, care, pe parcursul a mai multor secole, se comportă diametral opus curbei iernilor geroase și celei a verilor și toamnelor cu umiditate excesivă.

Seceta din anul 2020 pare a fi o urmare a efectului de seră, care provoacă o încălzire accelerată a Terrei, generează mari perturbații climatice pe care le trăim în prezent (seceta, ploile torențiale, inundațiile etc.). La acestea se adaugă și subțierea stratului de ozon, fenomen global produs deasupra marilor aglomerații urbane.

Peste acestea se suprapun și petele solare periodice care au loc în perioade diferite, cu intensități variabile. Din tot acest șir de fenomene, rezultă pierderea ritmicității sezonelor și consecințele grave care lovesc în ultimii ani regiuni întinse ale Planetei.

Pentru Republica Moldova este relevant faptul, că în ultimii ani fenomenul de ariditate s-a accentuat dramatic. Am avut secete succesive, ceea ce nu s-a mai consemnat niciodată, nici în datele climatice înregistrate, nici măcar în cronicile vremii. Previziunile sunt sumbre și, din păcate, realitatea ultimilor 15 ani (din care 8 ani au fost secetoși și foarte secetoși, cu precipitații puține și temperaturi ridicate) se pare că le confirmă totalmente.

Organismele internaționale, factorii de decizie de la nivel național și local sunt astăzi implicați în asigurarea condițiilor optime de cercetare și management al hazardurilor naturale.

Într-o lume în care problema lipsei de alimente, a sărăciei în general, este încă departe de a fi rezolvată, ultimele decenii ale secolului al XX-lea și primele decenii ale secolului al XXI-lea au fost marcate de câte cel puțin un dezastru atmosferic care a depășit ca valoare a pagubelor un miliard de dolari americani. Această situație ilustrează necesitatea, tot mai stringentă, și actualitatea cercetării fenomenelor

naturale, plecând de la dezvoltarea mecanismelor caracteristice, care stau la baza fenomenelor extreme până la conturarea strategiilor de reducere a consecințelor acestora.

BIBLIOGRAFIE

1. Agenda populației pentru acțiuni în situații excepționale, Chișinău 1998.
2. CIULACHE, Sterie, IONAC, Nicoleta. Fenomene atmosferice de risc și catastrofe climatice. Editura Științifică, București, 1995.
3. DANDARA, Adriana. Calamități naturale. Ciclu de prelegeri. Chișinău, UTM, 2007.
4. DUMITRAȘCU, Mihăiță-Liviu. Hazarde naturale. Buletinul Pompierilor nr. 1(17) – 2008. ISSN 1222-1325.
5. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 952 din 15 octombrie 1999 “Cu privire la protecția localităților Republicii Moldova de la procesele geologice periculoase”.
6. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 347 din 25.03.2003 „Cu privire la modul de acumulare și schimb de informații în domeniul protecției populației și a teritoriului în condiții de situații excepționale”.
7. Hotărârea Guvernului nr. 1076 din 16 noiembrie 2010 „Cu privire la clasificarea situațiilor excepționale și la modul de acumulare a informațiilor în domeniul protecției populației și teritoriului în caz de situații excepționale”.
8. LEGE nr. 10 din 03.02. 2009 privind supravegherea de stat a sănătății publice. MO nr. 67, art. 183.
9. MARINEANU, Vasile, VOICU Ilona. Intervenția în criză și primul ajutor psihologic. Ghid operațional. Ed. Centrului Tehnic-Editorial al Armatei. București, 2016.
10. МЕРЗЛЯКОВА, Д. Р. Психологическая устойчивость человека в чрезвычайных ситуациях: учебное пособие / сост. Д. Р. Мерзлякова. – Ижевск: Изд-во «Удмуртский университет», 2014. – 205 с. УДК 159.9:62 (075) ББК 88.411я7 Б 753.
11. MIHĂILESCU, Constantin, BOIAN Ilie. Fenomene naturale de risc major în R. Moldova. Mediul Ambiant nr.5 (23), octombrie, 2005. pp. 3-10.
12. OLARU, Efim. Stabilitatea obiectivelor economice în situații excepționale. Ciclu de prelegeri. Chișinău. Editura „Tehnica-UTM”, 2012. – 76 p.
13. OLARU, Efim. Pregătirea tactico-psihologică a efectivului de intervenție. Ciclu de prelegeri. Chișinău. Editura „Tehnica-UTM”, 2013. – 108 p.
14. VRASTI, Radu. (2006): Intervenția în criză, o alternativă la psihiatria instituțională, Revista Română de Psihiatrie, vol.8, Nr.3-4, pp.115-120.

15. VRASTI, Radu (2012): Ghid practic de intervenție în criză, www.vrasti.org.
16. https://ro.wikipedia.org/wiki/List%C4%83_de_cutremure
17. http://www.meteo.md/index.php/ro/description_codes/hazards/3
18. <https://agrobiznes.md/seceta-ploile-torentiale-inundatiile-din-2020-sunt-rezultatul-efectului-de-sera-ce-trebuie-sa-intreprindem.html>
19. <http://www.clima.md/files/CercetareSC/Publicatii/Mediul%20Ambiant%20nr%205%20Octombrie%202005%20Mihailescu%20Boian.pdf>
20. <http://elibrary.udsu.ru/xmlui/bitstream/handle/123456789/12084/2014265.pdf?sequence=1>
21. <https://books.google.md/books?id=XyCbK3YtbP8C&pg=PA2&lpg=PA2&dq=Epizootiile+secolului+XX&source=bl&ots=7DsMuf61Z1&sig=ACfU3U2I90VLDffKRNRtsVUD41bWR8aAgw&hl=ro&sa=X&ved=2ahUKEwjjs9Klvqv...>
22. https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/proiectul_597.pdf